

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

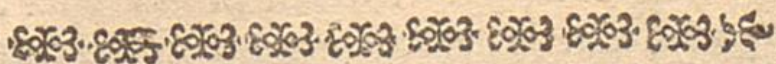
De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

Vindalium, 1646

Cap. V. De præceptis vtriusque legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

quod vero secundarium est in ea, esse scripta, seu ea quæ traduntur nobis vt credenda, vel agenda.

CAPVT V.

De præceptis utriusque legis.

CONCLUSIO I.

IN veteri lege erant præcepta moralia, & cæremonialia, & iudicialia.) Prima pars probatur à S. Thoma 1. 2. quæst. 99. art. 2. quia sicut lex humana tendit ad constituendam amicitiam inter homines, ita intentio legis diuinæ est, constituere amicitiam inter Deum & homines: cùmque similitudo sit causa amoris, debent homines esse boni, vt amicitiam incant cum Deo, qui optimus est: quare oportuit in veteri lege, dari præcepta de actibus virtutum moralium, per quos homines fiant boni.

Secunda pars ostenditur ex art. 3. nam lex diuina principaliter instituta est, ad ordinandum homines in Deum; homines autem ordinantur in Deum non tantum per interiores actus mentis, qui

sunt credere, sperare, & amare, sed etiam per exteriora quædam opera, quibus homo diuinam seruitutem profiterur. Quare congruum fuit vt darentur præcepta, non tantùm de actibus internis, sed etiam de operationibus seu cæremonis externis, quibus Deus colendus esset. Vnde quamuis colere Deum, vt est actus virtutis, pertineat ad præceptum morale: quod tamen Deus colatur talibus hostiis, aut talibus muneribus, hoc spectat ad præcepta cæremonialia.

Tertia pars suadetur ex art. 4. nam ad legem diuinam pertinet, homines ordinare ad Deum, & inter se: cùmque lex naturæ vtrumque præstet in communi, oportet vt vtrumque determinetur per legem diuinam, vel humanam. Sicut igitur determinatio communis præcepti, de cultu diuino, fit per præcepta cæremonialia: ita determinatio præcepti communis, de iustitia obseruanda inter homines, determinatur per præcepta iudicialia.

CONCLUSIO II. Præcepta omnia moralia pertinent aliquo modo ad legem naturæ, & reducuntur ad præcepta decalogi, quæ conuenienter numerari, & ordinari solent. Prima pars probatur ex S. Thom. 1. 2. quæst. 100. art. 1. quia si

cut omne iudicium rationis speculatiuæ procedit à naturali cognitione primorū principiorum; ita etiam omne iudicium rationis practicæ, quæ est regula humanorum actuum, procedit ex quibusdam principiis naturaliter cognitis, sed diuersimodè. Nam quædam sunt in humanis actibus adeo explicita, quod statim cum modica cōsideratione possunt approbari, vel reprobari per illa communia & prima principia: vt non esse occidendum, non furandum, &c. & hæc sunt absolute de lege naturæ. Quædam verò sunt, ad quorum iudicium requiritur multa cōsideratio diuersarum circumstantiarum, quas cōsiderare diligenter non est, nisi sapientum, quale est illud: Coram capite consurge, &c. & hæc ita sunt de lege naturæ, vt tamen indigeant disciplina, qua minores à sapientibus instruatur, Quædam tandem sunt, ad quæ diiudicanda indiget homo instructione diuina, sicut est illud: Non facies tibi sculptrile. &c.

Secunda pars suadetur ex art. 3. nam illa præcepta ad Decalogum pertinent, quorum noticiam habet homo per seipsum à Deo, cuiusmodi sunt illa quæ statim ex primis principiis cōmūnibus aut ex fide diuinitus infusa innotescūt. Vnde

inter præcepta Decalogi, nec computantur præcepta communia & per se nota, nec ea quæ non nisi per disciplinam sapientum proueniunt à Deo ad populum. Vtraque tamen quodammodo continentur in præceptis Decalogi; priora quidè, sicut principia in conclusionibus proximis; posteriora vero, sicut conclusiones in principiis.

Tertia pars ostenditur ex art. 5. nam præcepta legis diuinæ ordinant homines ad quandam communitatem hominum sub Deo: vt autem homo rectè se habeat in tali communitate, debet benè se habere ad Deum, qui illi præest, & ad consocios suos; Deo debet fidelitatem, reuerentiam, & gratitudinem, vnde data sunt tria prima præcepta, Ad alios se habet vel specialiter, vt teneretur iis reddere debitum, pro quo est quartum præceptum, de honorandis parentibus: vel generaliter, vt nulli inferat nocumentum, siue opere, per homicidium, adulterium, furtum; siue ore, per falsum testimoniũ; siue corde, per concupiscentiam.

Quarta pars ex præcedenti colligitur, nam in primis grauiora sunt peccata contra Deum, quàm contra homines. Deinde grauius est offendere patètes, quàm alios. Rursus grauius est opere offendere quàm

ore, & ore, quàm corde: ac tandem inter peccata operis, grauius est homicidium, quàm adulterium; & adulterium, quàm furtum, vt habes articulo 6.

CONCLUSIO III. Cæremonia antiquæ legis conuenienter diuiduntur in sacrificia, sacramenta, sacra, & obseruantias.) Probatur ex r. 2. quæst. 101. art. 4. nam cæremonialia præcepta ordinantur ad cultum Dei, in quo possunt cõsiderari 1. ipse cultus, qui specialiter cõsistit in sacrificiis. 2. instrumenta colendi, vt tabernaculum, vasa, & alia huiusmodi quæ pertinent ad sacra 3. institutio ad cultum diuinum, quod fit per quandam consecrationem, ad quam pertinent sacramenta. 4. cultorum singularis conuersatio, per quam distinguuntur ab aliis & ad hoc pertinent obseruantia, puta in cibis, & vestimentis, &c.

Est autem hîc obseruandum, circa eiusmodi cæremonias 1. sacrificia antiquæ legis habuisse duplicem causam valde congruam, alteram literalem, alteram figuralem, vt latè declaratur quæst. 102. art. 3. Literalis erat, tum vt homo rem aliquam offerendo, & consumendo in honoré Dei, ea oblatione profiteretur deum esse authorem vitæ & mortis, principium & finem rerum omnium: tum vt Iudæi

paulatim retraherentur ab idololatria, sacrificia vero Deo, non idolis offerendo. Figuralis verò, vt per animalium sacrificia repræsentaretur sacrificiũ crucis; quo ipse Christus seipsum deo obtulit, in odorem suauitatis.

Obseruandum 2. ex art. 4. duabus etiã de causis debuiffe institui sacra aliqua in veteri lege, nempe specialia templa & vasa, speciale tabernaculum, &c. Imprimis vt per hoc animi hominum ad maiorem Dei reuerentiam adducerentur; habet enim hoc humanus affectus, vt quæ communia sunt minùs reuerentur, quàm quæ habent aliquam excellentiæ discretionem ab alijs. Deinde vt cum lex vetus esset instituta ad repræsentandum mysterium Christi, per aliquas obseruantias speciales & determinatas, talis repræsentatio commodè fieri posset.

Obseruandum 3. ex art. 5. Sacramenta legis antiquæ habuisse item duplicem causam; literalem, & figuratiuam, verbi causa, ratio literalis Circumcisionis, eaque præcipua fuit, ad protestationem fidei vnus Dei: figuratiua verò, vt repræsentaretur circumcisio spiritalis facienda per Christum, seu oblatio corruptionis culpæ, & pœnæ in nos per carnalem originem desuuentis. Literalis ratio agni

Paschalis erat, ut fieret commemoratio beneficij; quo Deus Iudæos eduxerat de Ægypto: figuralis autem, ut per illius immolationem significaretur futura immolatio Christi. Et ita de aliis.

Observandum 4. ex art. 6. easdem rationes habuisse locum in observantiis legalibus, quia sicut aliæ res deputatæ ad diuinum cultum, aliquam specialitatem habere debent, ob maiorem earum reuerentiam: ita in cõuersatione illius populi, & præcipuè sacerdotum, debuerunt esse aliqua specialia, congruentia ad cultum diuinum. Et quia cultus legis figurabat mysterium Christi, debebant etiam illius obseruantia figurare aliquid, circa Christianorum vitam. Vnde quorundam animalium vsus in lege fuit prohibitus, literaliter quidem, vel quia immunditiam aliquam generant, vel ut Iudæi detestarentur morem Ægyptiorum, aliorumque Gentilium qui eiusmodi animalia idolis immolabant: figuraliter verò, ut intelligerent fugienda esse peccata, quæ per animalia illa prohibita repræsentabatur. Similiter prohibitum fuit Iudæis, ne induerentur vestibus lana, & lino cõtextis, tum quia Gentes eiusmodi vestimentis, in cultu Deorum suorum utebantur: tum ut indicaretur, lanam simplicitatis & in-

nocentiæ non debere coniungi, cum lino subtilitatis & malitiæ.

CONCLUSIO IV. Præcepta iudicialia in quatuor membra conuenienter diuidi possunt.) Probat, nam vt ait S. Thomas 1.2. quæst. 104. art. 4. cum per præcepta iudicialia homines ad inuicem ordinentur eorum distinctio sumi potest secundum distinctionem ordinationis humanæ. Quadruplex autem ordo in aliquo populo inueniri potest, vnus quidem, Principum populi ad subditos: qua ratione dantur præcepta de institutione Principum, & de reuerentia iis exhibenda: alius autem subditorum ad inuicem, cui respondent præcepta circa emptiones, venditiones, &c. tertius populi ad extraneos, quomodo extant præcepta de bellis contra hostes, de susceptione peregrinorum: quartus denique spectat ad domesticos, ad quos præcepta de seruis, vxoribus, & filiis diriguntur. Porro S. Doctor, quæst. 105. latè tractat de præceptis illis iudicialibus in speciali, variasque eorum conuenientias, ad intelligentiam scripturæ non parum necessarias, appositissimè tradit.

Quomodo autem præcepta iudicialia à moralibus, & cæremonialibus distinguantur, paucis accipe ex S. Doctore

Quæst. illa 104. tribus primis articulis.
 In primis hæc præcepta non inferuntur
 ex principiis naturæ, tanquam eorum
 conclusiones, & ea ex parte differunt à
 moralibus, & conueniunt cum cæremoni-
 alibus. Quia vero ordinantur ad con-
 uictum hominum inter se inuicem, in
 hoc distinguuntur à cæremonialibus,
 quæ ad cultum Dei pertinent. Rursus
 præcepta cæremonialia primo instituta
 erant, vt essent vmbra & figura futuro-
 rum, maximè Christi omnis sanctitatis
 authoris: iudicialia autem ad iustitiam,
 & pacem inter ciues constituendam præ-
 cipuè ordinata erant, non ad futurorum
 repræsentationem, Vnde cum præcepta
 cæremonialia nullatenus iam seruare li-
 ceat, quia indicarent Christum nondum
 aduenisse: possunt tamen iudicialia ite-
 rum institui, vt patet ex decimis, quæ
 auctoritate Ecclesiæ, in lege noua sunt
 præceptæ. Quia tamen lex Mosaïca pe-
 nitus extincta est quoad cæremonialia,
 & iudicialia, hæc nullo modo obligant,
 quatenus in ea lege continentur. Vnde
 Christus morte sua nos liberauit à iugo
 legis antiquæ, quantum ad eiusmodi
 præcepta, licet non quantum ad mora-
 lia, quia hæc etiam sunt de lege na-
 turæ.

CONCLUSIO V. In lege noua quæ-
 dā opera externa præcipiuntur, alia pro-
 hibētur fuit etiā homo sufficiēter per eā
 ordinatus quoad actus interiores.) Prior
 pars ita explicatur, iuxta mentē S. Tho-
 1. 2. quæst. 108. art. 1. Cū lex noua con-
 sistat præsertim in gratia, hæcque per
 Christū hominem nobis detur, congruū
 est vt per aliqua exteriora sensibilia, gra-
 tia à Verbo Incarnato profuens, in nos
 deriuetur, & ex gratia interiori, per quā
 caro spiritui subditur, exteriora quædam
 opera sensibilia producantur. Vnde exte-
 riora opera dupliciter ad gratiam perti-
 nere possunt, vno modo sicut inducentia
 ad gratiam, vt sunt opera sacramentorū,
 & hæc sunt in præcepto. Alio modo tan-
 quam ex instinctu gratiæ producta, sed
 cum discrimine, nā quædam habent ne-
 cessariam conuenientiam, vel contrarie-
 tatem ad gratiam, quæ in fide per dile-
 ctionem operante consistit; & hæc sunt
 præcepta, vt fidei confessio, vel prohibita,
 vt illius negatio. Alia verò non habent
 talem cōuenientiam, vel contrarietatem,
 & ea non sunt præcepta, aut prohibita ex
 primaria legis institutione, quale est co-
 medere hos, vel illos cibos, sed relinqui-
 tur superioribus, vt statuunt quid circa
 hæc à subditis fieri, aut non fieri velint.

Et quantum ad hæc, lex Euangelica dicitur lex libertatis, ut distinguatur à veteri, quæ multa determinabat, & pauca relinquebat hominum libertati determinanda.

Ex his autem colligi potest, legem nouam, sufficienter ordinasse exteriores actus, ut habetur art. 2. Cum enim sit lex gratiæ, in exterioribus, ea debuit solum præcipere, per quæ in gratiam introducimur, vel quæ ad rectum usum gratiæ necessaria sunt; quare nulla alia opera externa determinare debuit, quàm sacramenta, & præcepta moralia, quæ de se pertinent ad rationem virtutis; ut non esse occidendum, furandum, & similia.

Neque dicas, ad legem nouam præcipuè pertinere fidem per dilectionem operantem, atque adeò sicut in lege nouæ explicitè sunt quædam credenda, quæ in veteri lege non nisi implicitè credebantur; ita debuisse in ea dari præcepta, de operibus quibusdam externis moralibus, antea non determinatis. Non enim est par ratio, quia ut notat S. Doctor in responsione ad 1. cum ad ea quæ sunt fidei, peruenire nequeamus nisi per gratiam, congruè erat ut abundantiori gratia adueniente, credenda explicatiùs tradarentur: sed ad opera virtutum dirigimur

per rationem naturalem, quare in his nō oportuit dari, nisi præcepta legis moralis, quæ sunt de dictamine rationis.

Verùm vt hæc omnia clariora euadant, nota ex communi Theologorum sententiâ, in lege noua esse præcepta triplicis generis, nempe præcepta moralia, præcepta fidei, & præcepta sacramentorum. Inter quæ illud est discrimen, quòd præcepta moralia, cùm sint de lege naturæ, non sunt à Christo instituta, sed tantùm explicata, & ab erroribus, quibus ex malitia hominum obuoluta fuerant, vindicata. Præcepta verò fidei non sunt etiam de nouo instituta, cùm antiqui nō saluarentur, nisi per fidem in Christum, sed tantùm clariùs explicata; ita vt explicitè teneamur credere fidei mysteria, quæ in lege veteri solum implicitè credebantur. At præcepta spectantia ad usum Sacramentorum, sunt ex noua ordinatione; cùm abrogatis veteribus sacramentis, Christus ipse noua instituerit.

Posterior pars qua diximus, legem nouam sufficienter hominem ordinasse, quoad interiores actus, patet ex sermone Domini in mōte, in quo tota informatio vitæ Christianæ continetur, ex artic.

3. Ac primùm, hominẽ ordinavit quoad seipsum, idque secundum duos illius interiores motus, qui sunt voluntas de agendis, & intentio de fine. Et quidem quantum ad voluntatem agendi, ordinavit hominis voluntatem, præcipiendo vt abstineat non tantum ab operibus malis exterioribus, sed etiam ab interioribus, & ab occasionibus malorum. Quoad intentionem verò, monendo vt in bonis quæ agimus, humanam gloriam, aut diuitias mundanas non quæramus. Secundò ordinavit quoad proximum. prohibendo ne eam temerè aut iniustè iudicemus. Ultimò docuit modum adimplendi Evangelicam doctrinam, scilicet implorando diuinum auxilium, mandata seruando, & ad perfectam virtutem contendendo.

CONCLUSIO VI. Modus virtutis aliquo sensu cadit sub præceptum, alio non.) Declaratur ex S. Doctore 1. 2. quæstione 100. art. 9. & 10 In primis modus aliquis virtutis, vt scilicet fiat scienter, & liberè, cadit sub præceptum. Ratio est, quia præceptum imponitur hominibus, vt hominibus, seu quatenus agunt ex ratione, & voluntate libera. Quare ille præcepto non satisfacit, qui ignoranter facit opus, quod præceptum est. Hoc au-

rem intellige de præcepto positivo, negatiuum enim obseruatur, quatenus non sit quod prohibitum est.

Secundò, vt quis præceptum positiuum impleat, non requiritur intentio satisfaciendi præcepto, sed sufficit si opus fiat scienter, & ex libertate. Quia præcipitur solum, vt tale opus hic, & nunc fiat: quare nil refert, quòd homo habeat, aut non habeat actualem intentionem satisfaciendi, dummodo ponat actum substantialem, qui præceptus est.

Tertiò, modus virtutis qui est, vt fiat firmiter & immobiliter, non cadit sub præceptum. Neque enim ab homine, vel à Deo punitur vt transgressor præcepti, qui debitum parentibus honorem impedit, quamuis non habeat habitum pietatis. Cõfirmatur, nam actus præcepti exercentur, vt per eos perueniatur ad perfectionem habitus.

Quartò, potest satisfieri præcepto, per opus malum ex circumstantia, dummodo sit bonum ex obiecto. Præcepta enim sunt de actibus secundum speciem bonis, quare censentur obseruari, quando eiusmodi actus fiunt, etsi secundum aliquam circumstantiam inficiantur quoad indiuiduum, si verbi causa, fiant ex vana gloria; quia licet Legislator intendat, vt
actus

actus præcepti benè fiant, illius tamen intentio, quoad hoc non obligat, nisi in præcepto expressum sit.

Quintò, modus charitatis est in præcepto, quando diuina lex præcepit actum dilectionis: siquidem modus charitatis est, vt Deus diligatur ex toto corde, & super omnia: talis autem modus est de præcepto dilectionis Dei, vt dicitur lib. 3. vbi explicandum erit, quid sit diligere Deum super omnia, & quo tempore tale præceptum obliget.

Sextò denique modus charitatis non cadit sub aliis præceptis: nam verbi causa, præceptum de honorandis parentibus dicit tantùm, vt parentibus honor exhibeatur, non autem vt id fiat ex charitate. Idem dic de præceptis audiendi Missam, ieiunandi, dandi eleemosynam & similibus: ea enim obseruantur, dummodo ipsi actus reales præcepti executioni mandentur, est, in finem dilectionis Dei, ex intentione operantis non referantur.

de Angelis. I